

meningen rond sterven toe te laten. Ik herinner me dat Stijn zei dat hij zijn dode kip had opgegeten. Lien vertelde dat hun paard begraven lag en dat hij daar nu over kon rijden met zijn quad. Laurent riep uit dat als je dood was dat je een mummie werd. Maar wat is een mummie? En is Pieter zijn zusje nu een mummie geworden? Stien sprak over haar verdriet bij het overlijden van haar grootmoeder, van een kaarsje en een foto bij hun thuis op de kast, van het bezoek aan het kerkhof. Stien probeerde haar verdriet te tekenen. Ik vond het waardevol voor Pieter om te zien dat je gedachten en gevoelens ook in tekeningen kon omzetten.

Knutselen voor Fran

Tijdens het schooljaar vroeg Pieter een keer of hij iets voor Fran mocht knutselen. Hij wilde een kader maken met haar foto erin. Omdat ik geen andere foto ter beschikking had en de andere foto's in de boekenhoek moesten blijven hangen, besloten we Fran te tekenen. Even was hij ongerust dat hij dat niet kon maar stap voor stap, met hulp van een foto, is het ons toch gelukt. Klasgenootjes kwamen spontaan helpen en samen probeerden we vorm te geven aan het idee van Pieter. De verbondenheid tussen de kleuters verwarmde me. Zij waren er voor hem, ook al hadden ze het overlijden niet zo bewust meegemaakt.

Iets zeggen tegen het plantje

Met periodes wilde Pieter ook naar het herdenkingsplantje van Fran gaan kijken. De eerste keer gingen we met de hele klas samen en maakte we het perkje schoon: onkruid weg, afval weg. Ik sprak de nieuwe klusjesman van de school aan om hem de betekenis van het perkje uit te leggen en vroeg hem het mee te verzorgen. Soms wilde iemand iets tegen het plantje zeggen, soms waren we gewoon even stil. Sommige kleuters dachten ook aan iemand waar ze afscheid van hadden genomen, anderen gingen gewoon mee om bij Pieter te zijn.

Klasgenootjes van Fran

Ik werd ook nog wel geconfronteerd met het verdriet van haar klasgenootjes, mijn ex-kleuters. Zo waren er de knuffels van Anne, maar zo was er ook Lens. Zijn mama bracht me op de hoogte dat hij zich zorgen maakte over het herdenkingsplantje van Fran. Het verloor in de herfst zijn blaadjes en Lens was bang dat het zou sterven net zoals Fran. Zijn mama en ik hoopte dat het plantje de winter zou overleven. Ik was opgelucht en blij toen het zijn eerste groene blaadjes toonde. Er waren ook kinderen die de bedenking maakten dat hun juf (een collega) zou sterven omdat ze zo lang afwezig was. Ook bleven sommigen het braken van een kind associëren met sterven. Juiste informatie geven en

